

Igor Radeka

Odjel za pedagogiju Sveučilišta u Zadru

Margita Gurdulić

Dječja igraonica „Casper“, Zadar

UDK 373.3(497.581.1 Zadar)“1945/2006”

Primljeno: 2008. godine

Pregledni članak

POVIJEST OSNOVNE ŠKOLE PETRA PRERADOVIĆA U ZADRU

U 20. stoljeću Zadar su obilježile velike turbulencije. U isto vrijeme i sustav školstva se ubrzano mijenjao. U radu koji slijedi analizira se nastanak i razvoj jedne od prvih osnovnih škola pokrenutih neposredno nakon Drugoga svjetskog rata – Osnovne škole Petra Preradovića u Zadru – koja od tada kontinuirano djeluje u središtu Grada do naših vremena. Aktualnost ove povijesno-pedagoške teme u tome je što se kroz razvoj jedne ustanove zrcale sustavne promjene hrvatskog školstva i Zadra u drugoj polovini 20. stoljeća.

Ključne riječi: Osnovna škola Petra Preradovića (Zadar)
osnovno školstvo, povijest školstva, Zadar; “1945/2006”

1. Uvod

Nakon Prvog svjetskog rata (1914.-1918.) Zadar je dospio pod vlast Kraljevine Italije. Slomom Austro-Ugarske 1918. godine Dalmacija je ušla u sastav novostvorene države Srba, Hrvata i Slovenaca. Zahtjev Italije za primjenom Londonskog pakta značio je posezanje i za gradom Zadrom s okolicom. Tako je Italija 1918. godine okupirala Zadar. Međunarodni pregovori trajali su slijedeće dvije godine. 1920. godine Rapallskim ugovorom Zadar je i formalno pripao Kraljevini Italiji, čime je sudbina Grada bila određena slijedećih dvadesetak godina. Za to vrijeme talijanizacija se odrazila na sve aspekte društvenog života. Tako su postojeće hrvatske osnovne i srednje škole prisilno zatvarane, a umjesto njih su otvarane one s talijanskim nastavnim jezikom.

Početak Drugoga svjetskog rata (1940.-1945.) Zadar je dočekao još uvijek pod vlašću Italije koja je bila na strani fašističkih snaga. Nakon kapitulacije Italije 1943. godine Zadar je okupirala njemačka vojska koja je tu ostala do 1944. godine, kada su jedinice Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije oslobodile Zadar i vratile ga svom prirodnom zaleđu, Hrvatskoj i novoj Jugoslaviji.

Posljedice ratnih operacija nad Zadrom za Drugoga svjetskog rata bile su vrlo velike. Nakon 90 bombardiranja Zadar se sporo i teško izvlačio iz ruševina i nanovo gradio kako bi se stvorili elementarni uvjeti za život. Trebalo je obnoviti sve, počevši od osnovnih potreba za život kao što su voda, rasvjeta, stanovi, trgovački i komunalni servisi, industrijske i društvene ustanove. Reafirmaciji Zadra u značajno društveno i gospodarsko središte uvelike je doprinijelo pokretanje škola – osnovnih i srednjih, zatim fakulteta te na kraju sveučilišta.

Članak koji slijedi pruža pregled života i rada jedne od prvih osnovnih škola pokrenutih u Zadru nakon Drugoga svjetskog rata. Mikroanaliza jedne od prvih odgojno-obrazovnih ustanova nastalih u Zadru nakon Drugoga svjetskog rata upućuju na sve teškoće razvoja novog sustava školstva.

Proučavanje prošlosti Osnovne škole Petra Preradovića u Zadru temelji se na primarnim izvorima, većim dijelom iz Arhiva škole koji je nepotpun i tek djelomično sređen. Zbog toga su pojedina razdoblja obilovala različitim izvorima, a druga jako oskudijevala. U Državnom arhivu u Zadru premješten je dio Školskog arhiva, prije svega planovi za izgradnju zgrade – tadašnje osnovne škole „Scuola elementare Antonio Cippico“ – te je korištena i građa Državnog arhiva u Zadru. Korištene su matične knjige, djelovodnici, izvještaji, nastavni planovi i programi, knjige primopredaje školske zgrade, pisana korespondencija, molbe, svjedodžbe, dopisi, zapisnici Zbora radnika i Školskog savjeta, spomenice, odnosno Ljetopisi škole¹ i sl.

2. Pokretanje Škole (do 1948./49.)

Zadar je oslobođen između 31. listopada i 1. studenoga 1944. godine. Tijekom noći u razrušeni Zadar ušao je Prvi bataljun zadarskog partizanskog odreda. Time je za Grad završio Drugi svjetski rat. U znak oslobođenja sa zvonika stolne crkve sv. Stošije skinuta je talijanska zastava i izvješena hrvatska trobojnica (*Učiteljska ...*, 1956: 81.).

Odmah se pristupilo organiziranju narodne vlasti i obnovi školstva. Bilo je potrebno krenuti od početka. Prioritet je bio obnova osnovnog školstva, što je započelo već u prosincu 1944. godine pokretanjem osnovnih škola u gradskim četvrtima Arbanasi, Voštarnica, Puntamika i na Poluotoku. U siječnju 1945. otvorena je osnovna škola u gradskom predjelu Stanovi, a u svibnju iste godine u prigradskim naseljima Bokanjac i Crno (Zaninović, 1979: 90).

Dana 4. lipnja 1945. godine svečano je otvorena **Narodna osnovna škola u Zadru** u Ulici sv. Krševana s četverogodišnjim trajanjem – buduća škola Petra Preradovića. Riječ je o tada prvoj osnovnoj školi pokrenutoj u staroj gradskoj jezgri na Poluotoku, povijesnom, kulturnom i upravnom središtu Grada.

¹ Vođeni su od školske godine 1971./72. do 1983./84. Nakon 22 godine stanke ponovno su ih počeli pisati školske godine 2005./06.

Narodna osnovna škola u Zadru
Brg: 4/45
Zadar, 4. - 15. - 1945. god.
Predmet:
Izjestaž i većanom
otvorenju škole. -
Gradskom N.O.O. - Prosvj. odjel
Zadar.
Izjestaž se daje dana 4. juna
1945. god. bilo većano otvorenje ove
škole. - Upravitelj škole Krvavica još
održao je prigodno predavanje djeci i
njihovim roditeljima. Govorio je
o važnosti škole i o naš. oslobodi-
laskoj borbi.
Završilo se govanjem ner. bje-
sama i klicanjem drugu Titu i
jugoslav. armiji.
L. F. - L. S. ! Uprav. škole:
[signature]

Slika 1. Izvještaj o otvaranju Narodne osnovne škole u Zadru
Izvor: Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića

Nakon prvih 32 djece svakog su dana upisivani novi učenici. Dana 14. lipnja 1945. Školu je pohađalo 49 učenika (22 dječaka i 27 djevojčica), a sljedećeg mjeseca već 57 učenika (21 muške i 36 ženske djece)², još uvijek u jednom odjeljenju. U svim razredima poučavao je upravitelj Josip Krvavica. Dana 15. lipnja 1945. održao se i prvi sastanak Prosvjetnog aktiva. Ime škole glasilo je: **Narodna mješovita osnovna škola**. Škola još uvijek nije imala klupa ni nastavnih sredstava.³ Štoviše, zgrada je u ratu značajno oštećena i bila je u vrlo lošem stanju. Nastavnička knjižnica bila je opljačkana, a učenička potpuno uništena. Ratna šteta iznosila je 850.000 tadašnjih dinara, a oštećenja na zgradi 1.131.408 dinara.

² Popisni list osnovnih škola na dan 15. srpnja 1945., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

³ Izvještaj osnovne škole Prosvjetnom odsjeku NO-a, Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

Već 4. listopada 1945. godine prema izvještaju Gradskog narodnog odbora Škola se povećala na četiri odjeljenja i za četiri nastavnika, imala je dvije učionice, a nastava se održavala poludnevno.

Izvještaj za studeni 1945. godine navodi da „u Gradu rade 2 osnovne škole: Narodna osnovna škola na hrvatskom jeziku i manjinska škola s talijanskim nastavnim jezikom...“ Školu je pohađalo 180 učenika u 5 odjeljenja koje je vodilo 5 nastavnika. Prvi razredi su učili iz *Početnice*, a ostali razredi služili su se *Zrnom Znanja* kao jedinom knjigom iz koje su čitali. Težište nastave bilo je na hrvatskom jeziku jer je dosta djece kod kuće govorilo isključivo talijanski. „Pošto je preko 50% našeg seoskog življa iznad 10 godina starosti nepismeno...“⁴, vlast je morala hitno riješiti ovaj gorući problem izradom planova za održavanje analfabetskih tečajeva. I učitelji ove škole dosta su radili na opismenjivanju naroda.

Škola je 17. prosinca 1945. preselila u „bivšu zgradu Cippico“⁵ s prizemljem i dva kata u Ulici Crvene armije⁶ u kojoj i danas radi, a jedno odjeljenje je radilo još neko vrijeme u Talijanskoj manjinskoj školi⁷. Zgrada je sagrađena sredinom tridesetih godina prošloga stoljeća u svrhu osnovnog školstva kao Osnovna škola Antonio Cippico.⁸

Slika 2. Zgrada Osnovne škole Antonia Cippica
prije Drugoga svjetskog rata

Izvor: Conte Antonio Cippico..., 2006.

U Drugom svjetskom ratu zgrada je dijelila sudbinu Grada: zapadno krilo bilo je sasvim razrušeno, a istočno dosta oštećeno. U proljeće 1945. godine započeo je popravak istočnog krila i središnjeg dijela kako bi ga se osposobilo za održavanje nastave.

Škola je prvotno imala 40 klupa i još 15 koje je trebalo popraviti. Nastavnici su radili po principu skupne nastave s težištem na hrvatskom jeziku. Zdravstveno stanje učenika bilo

je dobro, osim čestih prehlada jer škola nije imala grijanja. Izvještaj za siječanj 1946. godine navodi da broj školskih obveznika iznosi 200, a školu polazi 190 učenika u 5

⁴ Rad na suzbijanju nepismenosti – osnovni prosvjetni zadatak, članak iz *Borbe* od 13. kolovoza 1945., br. 195, god. X, dopis upućen Školi od strane Gradskog NO-a, Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁵ Izvještaj za prosinac 1945., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁶ Ta ulica poslije se zvala Ul. Borisa Kidriča, a danas nosi ime Ul. Mihovila Pavlinovića.

⁷ Pojašnjenje o Talijanskoj manjinskoj školi i njenoj lokaciji u Gradu vidjeti u 10. bilješci.

⁸ Antonio Cippico (Zadar, 20. ožujka 1877. – Rim, 17. siječnja 1935.), talijanski publicist, kritičar, doktor prava, lektor, prof. talijanske književnosti na sveučilištu u Londonu, senator kraljevine Italije, pobornik talijanske iredente i pripojenja Dalmacije Italiji. Uređivao časopis u Rimu, zajedno s A. Bacotichem *Archivio storico per la Dalmazia*, autor beletrističkih djela u prozi i stihovima.

odjeljenja. U travanjskom izvještaju za istu godinu stoji da u gradu ima 221 školski obveznik od kojih 216 redovito polazi školu. U zgradi je osposobljeno šest prostorija za rad, ali se poučava samo u tri, jer za ostale učionice nije bilo školskog namještaja. Nastava se izvodila u dvije smjene.

Na početku rada Škole upravitelji su se često izmjenjivali: nakon Josipa Krvavice 25. listopada 1945. dužnost preuzima Marija D. S(?),⁹ nedugo zatim dužnost upravitelja prima Milan Krstić, 23. veljače 1946. upraviteljem postaje Frano Sladović, a već 7. ožujka 1946. tu dužnost preuzima Josip Valjin.

U zgradi još uvijek nije bilo tekuće vode. Učenici su radi obavljanja nužde prisiljeni odlaziti daleko od Škole, neki čak i do kuće, radi čega su izostajali s nastave. Iako je sama čistoća Škole bila zadovoljavajuća, radi nedostatka vode postojala je i opasnost od epidemija. U istoj zgradi djelovala i Talijanska manjinska škola.¹⁰

Izvještaj iz prosinca 1946. upućuju na značajan napredak u svladavanju hrvatskog jezika. Svaki razred izdaje svoje zidne novine, a osnovana je i pionirska organizacija. Roditeljski sastanci su redoviti, a interes roditelja za pouku je dobar (premda ima i nemarnih). Za djecu se organiziraju zdravstveni pregledi. U šest odjeljenja sa šest nastavnika Školu je pohađalo 264 učenika.

Dana 11. veljače 1947. osnovan je V. razred. Bilo je 43 obveznika, ali je samo 17 učenika redovito pohađalo školu. Predavao se hrvatski jezik, račun, prirodopis, povijest i zemljopis. Nakon određenog vremena na nastavu su redovito dolazila samo tri učenika, pa je upravitelj 12. svibnja 1947. ukinuo V. razred. Od toga dana Škola je opet

Slika 3. Školska zgrada nakon bombardiranja u
Drugom svjetskom ratu

Izvor: Conte Antonio Cippico..., 2006.

⁹ Iz rukopisa pohranjenih u Arhivu Osnovne škole Petra Preradovića prezime nije bilo moguće odgonetnuti niti bilo kojim tiskanim aktom utvrditi.

¹⁰ Talijanska manjinska škola koja radi u istoj zgradi s Hrvatskom osnovnom školom prvi put se spominje u izvještaju 4. listopada 1946., (u izvještaju za travanj 1946. piše: „pouka se vrši u 3 prostorije a 3 su prazne“), zatim se opet spominje u lipnju, rujnu i prosincu 1947. i svibnju 1948. U spisima 1949. nigdje se ne spominje, da bi u Historijatu škole na dan 21. siječnja 1950. pisalo „....Osnovna škola počela je s radom dana 4. 5. 1945. godine i to u zgradi današnje Talijanske sedmogodišnje škole...“ Dakle, Talijanska manjinska škola je pretvorena u sedmogodišnju školu školske god. 1948./49. (kao i Hrvatska škola), i radila je u zgradi u neposrednoj blizini crkve sv. Krševana, odnosno u zgradi u kojoj je Hrvatska osnovna škola započela s radom i djelovala do 17. prosinca 1945. Tada se preselila u bivšu zgradu Cippico, odnosno u današnju zgradu. Novom reformom školstva, školske godine 1953./54., ta je talijanska škola ugašena, a učenici su nastavili školovanje u Osnovnoj školi Petra Preradovića i Osnovnoj školi Centar.

imala samo četiri razreda i šest odjeljenja. Suradnju između hrvatske i talijanske škole održavali su nastavnici koji su se sastajali svakih petnaest dana i razgovarali o raznim pitanjima i problemima vezanim uz nastavu.

Prema izvještaju iz 2. srpnja 1947. u zgradi još uvijek djeluju **Hrvatska osnovna škola – Zadar**, Talijanska manjinska škola i u jednoj prostoriji vrtić, koji je tada zvan zabavište¹¹. Od devet prostorija u zgradi jednu koristi Vrtić, dvije Talijanska manjinska škola, a ostalih šest Hrvatska osnovna škola. Škola ima 300 polaznika, 7 nastavnika i 7 odjeljenja. Talijanska škola broji 189 polaznika. Za sve učenike obiju škola radi školska kuhinja do studenog 1947., kada je potrošila sve zalihe.

U posljednjem desetljeću 1947. popravljeno je centralno grijanje u Školi, čime je poboljšan odgojno-obrazovni rad.

3. Sedmogodišnja škola (od 1948./49. do 1953./54.)

U skladu sa zakonom o obveznom sedmogodišnjem školovanju školske godine 1948./49. četverogodišnja škola je prerasla u sedmogodišnju.

Započela je s radom početkom rujna, ali u proračunu Gradskog narodnog odbora nisu bili predviđeni troškovi za sedmogodišnju školu, pa se izdržavala iz pripomoći Oblasnog i Gradskog NO-a, što je svakako otežavalo financiranje. Školske klupe bile su u vrlo lošem stanju, a one upotrebljive nisu odgovarale uzrastima učenika. Ostali školski inventar, ormari i ploče bili su također u lošem stanju.

Na dan 19. studenog 1948. Škola je imala 7 razreda i 14 odjeljenja sa 672 učenika i 14 nastavnika, a samo 8 učionica u kojima se radilo. Stoga se radilo u dvjema smjenama: ujutro 6 viših i 2 niža odjeljenja, a popodne 6 nižih odjeljenja. Posebnu poteškoću predstavljalo je i dalje pomanjkanje učila. Upraviteljica je bila Danica Ilić.

Po socijalnom podrijetlu djeca su većinom radnička i namještenička, a manji je postotak djece sa sela. Djeca su većinom živjela u teškim ekonomskim prilikama, što se odražavalo i na njihovo zdravlje, tako da je većina imala proširene hiluse. U školskoj kuhinji dobivali su jedan obrok dnevno snabdijevan iz donacija Crvenog križa i uz pomoć socijalnog povjereništva Gradskog NO-a. Siromašnim učenicima Škola je dodjeljivala bilježnice, olovke i nešto knjiga.

Školske godine 1949./50. od 698 obveznika u Školi je 692 učenika smještenih u 16 odjeljenja (8 viših s 344 i 8 nižih s 348 učenika). U školi je radilo 13 nastavnika.¹² Izvještaj za osposobljavanje zgrade za rad od 11. rujna 1949.¹³ navodi kako bi trebalo

¹¹ Vrtić se prvi put spominje u izvještaju na dan 2. srpnja 1947., a posljednji put u spisima na početku školske godine 1951./52. O tome Zaninović kaže: „Nakon oslobođenja domovine otvoreno je jedno sklonište u sastavu tada sedmogodišnje škole ‘Petar Preradović’“, te dodaje „(...) opisano stanje u predškolskoj ustanovi koja je bila više socijalno sklonište trajalo je do godine 1952“ (1979: 2). Međutim, Škola se tada još nije zvala „Petar Preradović“ i bila je četverogodišnja, a ne sedmogodišnja.

¹² Izvještaj na dan 26. listopada 1949., Osnovna škola Petra Preradovića, kutija 3, 3.2., Državni arhiv u Zadru.

¹³ Osnovna škola Petra Preradovića, kutija 3, 3.2., Državni arhiv u Zadru.

premjestiti Vrtić iz ove zgrade i napraviti gimnastičku dvoranu, jer škola oskudijeva prostorom.

Osobita poteškoća u radu nedovoljan je broj nastavnog osoblja i česte promjene nastavnika. Vrlo je rijetko nastavnik pratio svoje učenike sva četiri razreda. To se loše odražavalo kako na znanje učenika, tako i na odgovornost nastavnika za predznanje učenika. Broj sati iz prirotopisa, hrvatskog i ruskog radi toga je reduciran, a za matematiku i fiziku nije niti bilo nastavnika. Na kraju školske godine 1949./50. **Sedmogodišnja škola Zadar – Grad** imala je 16 nastavnika. U ovom polugodištu velik broj učenika izostajao je s nastave radi bolesti. Bilo je slučajeva težih zaraznih bolesti: tifusa, difterije, šarlaha i zaušnjaka. Dolaskom otorinolaringologa izliječen je velik broj učenika.¹⁴ Direktor Škole u to vrijeme bio je Josip Valjin.

Tijekom ove školske godine popravljeno je desno krilo zgrade. Osposobljeno je još 9 učionica, tako da ih je tada bilo 18. Nove učionice bile su dovoljno prostrane, svijetle i prozirane sa zidanim pećima na drva koje dovoljno zagrijavaju prostorije i betonskim podom presvučenim izolacijskom masom. Osim toga, pregradnjom zadnjeg dijela hodnika dobivene su još tri prostorije koje služe za zbirke. Lijevo krilo simetrične zgrade imalo je također 9 učionica, jednake veličine kao i desno krilo. Ova strana škole bila je dosta hladna, jer su podovi od betona, a radijatori za centralno grijanje u lošem stanju. Nužnici u lijevom krilu zgrade su nepodobni i premali. U pregrađenom hodniku tri su prostorije u kojima su smještene zbornica Škole učenika u privredi, zbirka iste škole i Vrtić. Prizemno među krilima smještene su dvije svlačionice i gimnastička dvorana koja je u dobrom stanju. U središnjem dijelu, između krila zgrade, na prvom katu se nalazila uprava i zbornica Škole učenika u privredi. Taj dio je pod terasom koja je za kišnog vremena propuštala vodu. U podrumu su smješteni kotao za centralno, vodo-vodne instalacije, spremište za ugljen i drva. Škola nije imala zemljišta, već je dvorište podijeljeno na dva dijela. Dio pred školom je uređen, djeca su sadila cvijeće i drveće. Dvorište iza škole je ograđeno, ali uništeno u ratu, a postojalo je i sklonište na desnoj strani koje je u ratu pogođeno bombom, tako da učenici nisu mogli preko odmora, prije i poslije škole biti u školskom dvorištu.

Zbog nedostatka školskog prostora u Zadru jedna je školska prostorija predana Školi učenika u privredi koja je u istoj zgradi radila poslije podne. Pored toga, šest učionica se u jutarnjim terminima koristilo za isto toliko odjeljenja Gimnazije.

Tijekom drugog polugodišta (1951./52.) brojčano stanje učenika i odjeljenja je izmijenjeno. Naime, 4 odjeljenja prešlo je u Učiteljsku školu koja se preselila u novu zgradu u neposrednoj blizini ove škole. S tim odjeljenjima otišle su i dvije učiteljice, a druge dvije su prešle u školu Voštarnica. Sedmogodišnja škola radila je tada s 13 odjeljenja u 11 učionica. U 5 nižih odjeljenja bilo je 170 učenika, a u 8 viših 323 (ukupno 493 učenika). U nižim odjeljenjima predavalo je 5 učiteljica, a u višim 9 redovnih i 3 honorarna nastavnika. Težište nastave bilo je usmjereno na narodni jezik, jer pismenost učenika nije bila na potrebnoj razini. Kriterij ocjenjivanja bio je dosta visok, što je bilo

¹⁴ Izvještaj na kraju I. polugodišta školske god. 1951./52. Savjetu za prosvjetu i kulturu pri NO-u gradske općine, Osnovna škola Petra Preradovića, kutija 4, 3.5., Državni arhiv u Zadru.

potrebno s obzirom na odnos učenika prema svojim dužnostima. Nastavnici su se borili da ispune postavljene planove, pri čemu su morali improvizirati nastavna sredstva. Unatoč uloženom trudu, tadašnji direktor Dinko Motušić mišljenja je da su nastavnici više truda uložili u obrazovni, a manje u odgojni rad. Smatra da se treba više potruditi u radu s učenicima, većinom doseljenim sa sela, koji nemaju odgovarajuće kulturne navike. Disciplina je tijekom nastave bila zadovoljavajuća, ali je u izvanškolskom vremenu bilo dosta ispada. Na koncu godine u nižim odjeljenjima bilo je 88% pozitivno ocijenjenih učenika, a u višim odjeljenjima 67%.

Roditeljski sastanci bili su redovito posjećeni, djeca su se rado bavila ručnim radom i sudjelovala u kulturno-umjetničkom radu. Redovito su obavljani liječnički pregledi, a u zajednici sa Socijalnim savjetom pri NO-u gradske općine organizirano je ljetovanje učenika u blizini Grada, na Puntamici.

Školske godine 1952./53. Školu je pohađalo 705 učenika u 20 odjeljenja (205 učenika u 6 nižih odjeljenja i 504 učenika u 14 viših). Srednja školska ocjena je 3,42. Pozitivno ocijenjenih učenika na kraju godine bilo je 80%.¹⁵

4. Osmogodišnja škola Petra Preradovića (od školske godine 1952./53. do 1990./91.)

Školske godine 1953./54. započela je nova školska reforma. Sedmogodišnje osnovne škole postaju osmogodišnje, a gimnazije četverogodišnje. Niži razredi gimnazije pridružuju se novoutemeljenoj Osnovnoj školi Centar II., a viši razredi, od V. do VIII., ostaju u sastavu četverogodišnje gimnazije kakva je ostala do danas. Novi gimnazijski razredi (I.–IV.) i dalje su nazivani po starom sustavu (odnosno V., VI., VII. i VIII.), što je još dugo bilo uvriježeno.

Prema izvještaju NO-u na dan 30. rujna 1953. u osmogodišnju školu je upisano 215 učenika u 6 nižih odjeljenja i 533 učenika u 14 viših – dakle 748 učenika u 20 odjeljenja s 20 nastavnika.¹⁶

Na početku školske godine 1953./54. upravitelj Dinko Motušić izvještava Nastavnički zbor da će se tekuće školske godine u zgradi ustanoviti dvije osmogodišnje osnovne škole koje će raditi u dvije smjene. Novoosnovana škola nosi ime Centar II. U prvoj godini rada upisalo se 633 učenika. U objema osmogodišnjim školama u istoj zgradi bilo je ukupno 1.383 učenika.

Na sjednici održanoj dana 15. studenoga 1952. Nastavnički zbor je odlučio da se Škola nazove po glasovitom preporodnom hrvatskom pjesniku (koji je djelovao i u Zadru) **Osnovna škola Petra Preradovića**. Škola je aktom br. 246/52 od 3. prosinca 1952. zamolila Savjet za prosvjetu i kulturu da odobri taj naziv. Odobrenje je stiglo nakon ponovljenog zahtjeva 11. ožujka 1954.

Ipak, Škola se služila novim imenom od početka školske godine 1953./54., osobito stoga jer je u istoj zgradi radila i škola Centar II. pa je dolazilo do nesporazuma pri po-

¹⁵ Zapisnik sjednice Nastavničkog zbora, lipanj 1953., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

¹⁶ Osnovna škola Petra Preradovića, kutija 4, 3.6., Državni arhiv u Zadru.

djeli pošte, godišnjih pretplata za novine, novčanog poslovanja, itd. Naime, Osnovnu školu Petra Preradovića nazivalo se prije *Sedmogodišnja škola Grad* ili *Sedmogodišnja škola Centar*, odnosno *Centar I*. otkako je u gradskoj jezgri osnovana druga škola Centar II. Na velikom broju dokumenata bila je naslovljena jednostavno *Bivša škola Cippico*. Novim imenom Škole takvi su problemi riješeni.

Prema izvještaju Narodnog odbora na dan 3. travnja 1954. ovu zgradu koristile su dvije osmogodišnje škole, zatim Ekonomski tehnikum, Društvo tjelesnog odgoja (DTO) Partizan, Tečaj privredni i Tečaj protu-avionske zaštite. Trošnost inventara i dalje je bila velika¹⁷.

Školske godine 1954./55. 8 je nižih i 13 viših odjeljenja s ukupno 809 učenika¹⁸. U nižim odjeljenjima radilo je 6 učiteljica i 2 učitelja, a u višim 19 nastavnika. Srednja ocjena uspjeha nižih razreda bila je 3,55, a viših 3,06¹⁹. U ovoj školskoj godini slobodne aktivnosti nisu bile dovoljno zastupljene, a u odgojno-obrazovnom radu bilo je dosta poteškoća (veliki broj učenika, među njima i velik broj onih „prestarjelih“, nedovoljan broj nastavnika). Najlošiji uspjeh učenici su imali u hrvatsko-srpskom jeziku (osobito u petim razredima) zbog slabog predznanja, bolesti i izbivanja nastavnika. Slično je s uspjehom u stranim jezicima radi slabog poznavanja hrvatskog jezika.

Školska godina 1955./56. započela je 1. rujna 1955. s 24 odjeljenja. Radi izjednačavanja broja odjeljenja prebačena su tri odjeljenja nižih razreda u školu Centar, a tri odjeljenja II. razreda spojena su u dva. Ostalo je tako 20 odjeljenja (7 nižih i 13 viših) s ukupno 746 učenika²⁰. Nastavnika je bilo dovoljno i svi su predmeti bili stručno zastupljeni. Svi su se učitelji služili kabinetima i zornim sredstvima u nastavi. Često su izlazili s djecom u prirodu ili Grad. Iako je nedostajalo učila, nastavnici su svojom spretnošću i sposobnošću svladavali teškoće i postizali uspjeh u radu s učenicima. Najviše poteškoća bilo je u petim razredima u svladavanju hrvatsko-srpskog jezika.²¹ Problem je bio najočitiji kod prijelaza iz nižih u viša odjeljenja. Učenici koji su dolazili izvan Zadra imali su slabo predznanje, nisu dovoljno svladali tehniku čitanja i pisanja niti račun. Slabo čitanje stvaralo je učenicima poteškoće i kod ostalih predmeta – posebno u engleskom, francuskom i njemačkom jeziku. Direktor Stanko Miloš u izvještaju od 28. lipnja 1956. navodi da je potrebno da nastavnici viših odjeljenja posjećuju četvrte razrede kako bi se razlika u prijelazu iz nižih u više razrede što više umanjila. S roditeljima se održavao intenzivan kontakt. Neki su razrednici posjećivali učenike i kod kuće kako bi vidjeli prilike u kojima žive. Svi su nastavnici radili na poboljšanju kulturnih navika i vladanja učenika. Dajući dobar osobni primjer također su utjecali na dobar odgoj učenika. Kroz neke predmete, osobito povijest, „podizao se moralni lik dobro odgojenog čovjeka“²².

¹⁷ Osnovna škola Petra Preradovića, kutija 5, 3.7., Državni arhiv u Zadru.

¹⁸ Izvještaj na kraju školske god. 1954./55., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

¹⁹ Zapisnik sjednice Nastavničkog zbora na dan 17. lipnja 1955., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

²⁰ Izvještaj na kraju I. polugodišta školske god. 1955./56., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

²¹ Taj se nastavni predmet u razdoblju od 1945. do 1990. različito nazivao – hrvatsko-srpski jezik, srpskohrvatski te hrvatski ili srpski jezik s književnošću.

²² Analiza rada i uspjeha na kraju školske god. 1955./56., od 3. srpnja 1956., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

U veljači je radi iznimno jake zime i snijega nastava bila prekinuta u više navrata na ukupno 17 dana. Za vrijeme topljenja snijega voda je kapala s terase na neke učionice na drugom katu u tolikoj mjeri da su se morali premještati (ponekad čak i u zbornicu) ili raspuštati, jer nije bilo dovoljno prostorija. Centralno grijanje nije bilo zadovoljavajuće: sustav se često kvario, radijatori su popucali i kapali, a neki razredi se uopće nisu mogli zagrijati.²³

Školske godine 1956./57. u školi radi 21 odjeljenje sa 783 učenika (8 nižih odjeljenja s 319 i 13 viših s 464 učenika). Od početka studenog 1956. upraviteljsku dužnost obavlja Dobrila Trišić, a od 3. siječnja 1957. Šime Magaš.

Gimnastička dvorana uz nastavni rad redovito je služila za vježbanje različitim društvima: DTO „Partizan“, košarkašima, plivačima, veslačima.

Dana 15. svibnja 1957. donesena je odluka da Osnovna škola Petra Preradovića postane eksperimentalna škola. Savjet Kotara zaključio je da se za pokusnu školu uzme jednu od boljih škola. Tako se od iduće školske godine (1957./58.) radilo po novom Nastavnom planu i programu za koji se pripremaju nastavnici Škole.

4.1. Osnivanje područnih škola

Godine 1959. donesen je Opći zakon o školstvu. S administrativnog upravljanja prelazi se na društveno upravljanje. Osnivaju se Prosvjetni savjeti i Školski odbori kao organi upravljanja u prosvjeti i školstvu.

U razdoblju od 1954. do 1962. godine 15 nezavisnih osnovnih škola u Zadru i najbližoj okolini, različitih po broju razreda i odjeljenja, spojeno je u 5 osnovnih škola. Tako su osnovane: Osnovna škola Krste Ljubičića s područnim školama Stanovi, Crno i Ploče; Osnovna škola Petra Preradovića s područnim školama Diklo, Kožino i Pe-trčane; Osnovna škola Centar s područnim školama Bokanjac i Puntamika; Osnovna škola Velimira Škorpika s područnim školama Murvica i Briševo i Samostalna četvero-godišnja škola Voštarnica (Zaninović, 1976: 219.).

Školske godine 1959./60. otvara se Osnovna škola Velimira Škorpika,²⁴ koja će raditi u zgradi Osnovne škole Petra Preradovića dok se ne dovrši adaptacija zgrade tadašnje gimnazije, odnosno nekadašnje zgrade Hrvatske pučke škole.

Škola Petra Preradovića radi u tri smjene, i ima manje odjeljenja. Svi stariji razredi koji uče njemački jezik i tri odjeljenja II. razreda prijeći će u Osnovnu školu Velimira Škorpika, a jedno odjeljenje VIII. razreda prelazi u vježbaonicu Učiteljske škole.²⁵ Svi učenici koji žive u predjelu Voštarnice i od Foše prema bolnici prelaze u Osnovnu školu Velimira Škorpika, koja ima 8 nižih i 12 viših odjeljenja. U studenom 1959. Osnovna škola Velimira Škorpika seli u svoje prostorije.

²³ Analiza rada i uspjeha na kraju školske god. 1955./56., od 3. srpnja 1956., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

²⁴ Osnovana je 1. rujna 1959. Godine 1976. preselila je s poluotoka u novu školsku zgradu, a 1992. promijenila je ime u Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje.

²⁵ Zapisnik sjednice Nastavničkog zbora, na dan 5. rujna 1959., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

Krajem prvog polugodišta Osnovnoj školi Petra Preradovića priključena je škola Diklo kao područna škola.²⁶ Prvoj zajedničkoj sjednici Nastavničkog zbora 14. siječnja 1960. prisustvovali su svi nastavnici obje škole. U matičnoj školi na kraju godine bilo je ukupno 793, a u Diklu 130 učenika u tri kombinirana i jednom „čistom“ odjeljenju. Nastava se u Diklu odvijala u dvije učionice. Cijela školska godina protekla je bez nastave muzičkog i tehničkog odgoja, jer za te predmete nije bilo nastavnika. Dodatna odgojno-obrazovna područja bila su organizirana u svim odjeljenjima obiju škola. Bili su zastupljeni svi predmeti osim odgojnih područja jer se nije osjećala potreba uvođenja takvog oblika pomoći učenicima.

Komisija za ocjenjivanje prosvjetnih radnika utvrdila je sljedeće ocjene: 9 nastavnika dobilo je ocjenu „dobar“, 13 „ističe se“, a 2 nastavnika ocjenu „naročito se ističe“.

Slobodnim aktivnostima posvećivala se velika pažnja. Učenička zadruga, kulturno-umjetničko i sportsko društvo s brojnim sekcijama dolazili su do punog izražaja, osobito prigodom raznih proslava (Dan Republike, Dan radosti, Majčin dan, Praznik rada, Dan mladosti itd.). Većina učenika bila je pretplaćena na doručak u školskoj kuhinji, a oko 80 učenika dobivalo je besplatan doručak²⁷.

Dana 6. prosinca 1960. godine, Zavod za školstvo Narodnog odbora kotara Zadar donosi odluku da se Osnovna škola Petra Preradovića proglasi nastavnim centrom za strane jezike, biologiju i kemiju.

Dopisom Odjela za prosvjetu i kulturu od 31. prosinca 1962. NO-a općine Zadar ukinuta je Osnovna škola u Kožinu sa svojom područnom školom u Petrčanima i pripojena kao područna škola školi Petra Preradovića²⁸. Dosadašnji upravitelj Osnovne škole Kožino Dušan Maoduš postao je voditelj područne škole, a Veljko Maštruko upravitelj matične i svih triju područnih škola (Diklo, Kožino i Petrčane). Veljko Maštruko bio je upravitelj škole sljedeće 23 godine, od 1. rujna 1960. do 10. studenoga 1983., kada tu dužnost preuzima Pavica Ciglar.

Školske god. 1964./65. u matičnu se školu od I. do IV. razreda upisuju učenici koji stanuju na Poluotoku, a od V. do VIII. i dio učenika koji su završili prve razrede u školi Voštarnica i učenici iz Dikla. Učenici iz Petrčana pohađaju nastavu od V. do VIII. razreda u Kožinu. U matičnu školu dolaze djelomično pješke, a djelomično prijevozom redovnim autobusnim linijama²⁹. U matičnoj školi izvodi se nastava u 27 odjeljenja, 9 učionica i 3 smjene. Sva područna odjeljenja rade u jednoj smjeni.

Diklo i Petrčane imaju po dvije učionice, a u Kožinu se nastava izvodi u pet učionica u tri zgrade: stara školska zgrada, nova školska zgrada koja dijelom služi i kao Dom kulture te crkvena zgrada koja je unajmljena. Griju se na drva kaljevim pećima. Škola ima ukupno 36 odjeljenja s 1.193 učenika. Nastavu izvodi 38 prosvjetnih rad-

²⁶ Isto, na dan 24. prosinca 1959.

²⁷ Izvještaj upravitelja na kraju nastave godine 1960./61., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

²⁸ Zapisnik o primopredaji područnog odjeljenja, održan dana 8. veljače 1963., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

²⁹ Godišnji plan škole za školsku god. 1964./65., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

nika. U Diklu i Petrčanima predaju po dva učitelja, a u Kožinu dva učitelja i četiri predmetna nastavnika³⁰. Od stranih jezika poučavao se francuski i ruski.

Na kraju godine u matičnoj i svim područnim školama zajedno bilo je 93% pozitivno ocijenjenih učenika. Srednja ocjena u matičnoj školi je 3,57, u Kožinu 3,18, u Petrčanima 3,70, a u Diklu 4,39³¹.

Školske godine 1966./67. matična škola i dalje radi u tri smjene. Koristi devet učionica, praktikum za domaćinstvo, radionicu za tehnički odgoj, prostorije za kabinete, tajništvo, zbornicu, spremišta, knjižnicu i foto-laboratorij. Gimnastičku dvoranu i praktikum za domaćinstvo dijeli sa školom Centar. Zbog prevelike gužve niži razredi su na satove tjelesnog odgoja išli u DTO „Partizan“. Često su zbog udaljenosti „Partizana“ od Škole gubili satove, osobito za kišnih i hladnih dana.

Godine 1968. godine obilježena je 150. godišnjica rođenja pjesnika Petra Preradovića³². Proslava je održana 24. prosinca 1968. Tom prigodom su učenici od V. do VIII. razreda otkrili spomen-bistu pjesnika. Organiziran je prijem s domjenkom u Narodnom kazalištu i izložba „Život i djela P. Preradovića“ u Gradskoj loži.

Školske godine 1968./69. zgrada je temeljito preuređena: ugrađeni su novi prozori, obojena vrata, hodnici i ostale prostorije; u učionicama su stavljene vinil-pločice na podove. Nabavljeno je i devet novih zidnih ploča. U Petrčanima su obojeni svi zidovi, drvenarija i parketi. Školske godine 1969./70. popravljena je gimnastička dvorana u suradnji sa školom Centar, a planiraju se urediti i sportski tereni u parku u Foši³³.

Posljednjih nekoliko godina u početnoj nastavi čitanja i pisanja upotrebljava se metoda grupne obrade slova, a te godine jedno će odjeljenje eksperimentalno učiti po „Mioč“ metodi (1960.).

Školske god. 1968./69. u Školi radi ukupno 50 radnika: 19 učitelja, 10 nastavnika, 2 stručna učitelja, 10 profesora, tajnik, podvornik i 7 čistačica. Matična škola ima 963 učenika u 27 odjeljenja (11 nižih i 16 viših), Diklo i Petrčane 2 kombinirana odjeljenja po 38 učenika. Kožino ima 3 kombinirana odjeljenja sa 75 učenika. Sveukupno 1.114 učenika u 34 odjeljenja. U matičnoj školi se nastava izvodi u tri smjene u devet učionica, u Diklu i Petrčanima u dvjema učionicama u jednoj smjeni, a u Kožinu u dvije učionice u dvije smjene. U Diklu je namještaj dotrajao, u Petrčanima je ista situacija, a i zgrada je u lošem stanju.

Materijalni uvjeti rada u školskoj godini 1971./72. ostali su isti. Međutim, dolazi do promjene u interesu za upis u Školu – dok je pritisak na matičnu školu još uvijek velik, tako da se radi u tri smjene, u područnim školama školskog prostora ima u izobilju, ali iz godine u godinu sve je manji broj djece. Broj učenika u Diklu je opao. U Petrčanima su sva četiri niža razreda spojena u jedno kombinirano odjeljenje. U Kožinu ima 15 učenika u jednom kombiniranom odjeljenju koji pohađaju razrednu nastavu, i dva kombinirana odjeljenja s predmetnom nastavom.

³⁰ U Kožinu su predmetni nastavnici predavali i predmete koji nisu njihova struka jer drugačije nije bilo moguće organizirati nastavu s tako malo odjeljenja.

³¹ Godišnji plan škole za školsku godinu 1964./65., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

³² Zapisnik Radne zajednice, na dan 21. listopada 1968., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

³³ Izvještaj na kraju školske god. 1969./70., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

Matična škola radila je u tri smjene, 9 učionica, s 27 odjeljenja i ukupno 955 učenika (11 nižih s 400 i 16 viših s 555 učenika). Stalno zaposlenih djelatnika bilo je 50: 9 s VSS-om, 15 s VŠS-om, 18 s SSS-om te 8 djelatnika među tehničkim osobljem.

U matičnoj školi od ove školske godine učio se samo engleski jezik (V.-VIII.), a za učenike koji su ponavljali VII. razred, a učili su do tada ruski ili francuski, uvedena je posebna nastava za taj jezik. Za svoj glavni zadatak u ovoj školskoj godini nastavnici su isplanirali pojačani odgojni rad fokusiran na ponašanje u domu, na ulici, u školskoj zgradi, na nastavi, međusobno kulturno ophođenje, ophođenje s nastavnicima, čuvanje školske imovine, estetsko uređenje škole i dvorišta, čuvanje dekoracija u učionicama i na hodnicima, sadnja i njegovanje nasada u školskom dvorištu i oko škole.

4.2. Unaprjeđenje uvjeta rada

Godine 1973. Škola je rasterećena, jer je dio učenika i nastavnika otišao u novootvorenu školu na Voštarnici. Time se matična škola na Poluotoku smanjila za šest odjeljenja (imala ih je 21, zajedno s područnim školama 26) što je omogućilo rasterećenje rada. Predmetna nastava odvijala se u dvije smjene (V. i VII. razred jedna, a VI. i VIII. druga smjena) u šest učionica, a razredna nastava u tri smjene i tri učionice. Škola je imala 9 nižih (s 311 učenika) i 12 viših odjeljenja (sa 441 učenikom). Organizacija nastave u matičnoj školi izvodila se u tzv. specijaliziranim učionicama. Za matičnu školu je nabavljen namještaj i oprema za radionicu tehničkog odgoja i za foto-laboratorij³⁴.

Dana 5. srpnja 1976. nakon podjele knjižica i svjedodžbi zbor radnika referendumom je odlučio da se područna škola Diklo izdvaja iz sastava ove škole i pripaja Osnovnoj školi Velimira Škorpika.³⁵

4.3. Jedina osnovna škola u staroj gradskoj jezgri

Sredinom 70-ih godina XX. stoljeća reorganizira se osnovnoškolska struktura grada Zadra. Iz sredstava samodoprinosna građana sagrađene su nove školske zgrade na području Mjesne zajednice Brodarica i na Stanovima. Potkraj školske godine 1975./76. završene su pripreme za preustroj osnovnog školstva u Gradu. Skupština općine Zadar donijela je odluku o novoj rajonizaciji, odnosno utvrdila granice pojedinih dijelova grada iz kojih će djeca pohađati pojedine škole. Ovom odlukom određeno je da će na Poluotoku djelovati samo jedna škola i to škola Petra Preradovića. Uprava, dio učenika i nastavnika škole Velimira Škorpika seli u novu zgradu na Brodarici, a dio učenika i nastavnika prelazi u školu Petra Preradovića. Ovo preseljenje izvršeno je 10. rujna 1976. godine. Osnovna škola Centar preselila se na početku drugog polugodišta u novu školu na Stanovima. Istom odlukom zgrada Osnovne škole Velimira Škorpika³⁶ i istočno krilo matične zgrade u kojem je do tada radila škola Centar date su na korištenje Osnovnoj školi Petra Preradovića. Područna škola Diklo pripojena je Osnovnoj školi Velimira

³⁴ Isto, 1973./74.

³⁵ Isto.

³⁶ Bivša zgrada Hrvatske pučke škole, pa Gimnazije, zatim Osnovne škole Velimira Škorpika, potom Osnovne škole Petra Preradovića bila je nakon toga zgrada Tankerske plovidbe i Filozofskog fakulteta u Zadru.

Škorpika, a u sastavu Osnovne škole Petra Preradovića ostale su područne škole Kožino i Petrčane. Od početka školske godine 1976./77. učenici područnih škola pohađaju nastavu od V. do VIII. razreda u matičnoj školi. Time je otklonjena praksa vrlo čestih kombiniranih odjeljenja u predmetnoj nastavi područnih škola zbog pomanjkanja broja učenika za pojedine razrede. Ova je odluka međutim prouzročila veći broj učenika – putnika. Područje iz kojeg su školski obveznici pohađali školu Petra Preradovića dio je grada omeđen tadašnjom Ulicom 21. maja, Ul. Blaža Valjina, Putom XIX. divizije, Ul. Franca Prešerna, Biogradskom cestom, Benkovačkom cestom, Ul. Braće Žabetića, i Ul. Save Kovačevića do mora, te dio grada smješten na Poluotoku.

Nastava je započela bez kašnjenja 11. rujna 1976. godine. Ove školske godine Škola je preuzela nove nastavnike, učenike i zgradu. Nastava za odjeljenja od I. do IV. organizirana je u bivšoj zgradi Osnovne škole Velimira Škorpika, odnosno, kako je dalje nazivaju u dopisima, u *staroj gimnaziji*³⁷. Stara gimnazija imala je 14 učionica, učionicu za engleski jezik, školsku radionicu, učionicu u potkrovlju, radionicu kućnog majstora i gimnastičku dvoranu. 28 nižih odjeljenja s 896 učenika radilo je u dvije smjene u 14 učionica. Namještaja je bilo dovoljno, mada starog i dotrajalog. Predmetna nastava izvodila se u devet učionica u zapadnom krilu i u pet učionica u istočnom krilu matične zgrade. Preostale četiri učionice koristila je Osnovna škola Centar do njena konačnog preseljenja u drugom polugodištu. U predmetnoj nastavi bilo je 28 odjeljenja, svaki razred imao je po 7 paralelnih odjeljenja s 954 učenika. U učionice se ulazilo u papučama (cipele su bile smještene u sanducima u hodniku) i radnim kutama. Predmetna nastava se izvodila po specijaliziranim učionicama, a program prometnog obrazovanja izvodio se na prometnom poligonu. U prvoj smjeni bili su V. i VII. razredi, a u drugoj smjeni VI. i VIII. koji su se tjedno izmjenjivali.

U Kožinu se nastava izvodila u jednom kombiniranom odjeljenju u jednoj učionici u novoj zgradi, dok je druga bila neiskorištena. Tu je i stan nastavnika iz matične škole. U staroj školskoj zgradi također je bila jedna neiskorištena učionica i stan nastavnice na katu. U Petrčanima se nastava izvodila u jednoj učionici, dok je druga bila prazna. Na katu je stan nastavnika matične škole. U obje područne škole isto je tako bilo dovoljno namještaja, ali starog.

Matična zajedno s područnim školama brojila je na početku školske godine 58 odjeljenja i 1.886 učenika³⁸. Školske godine 1976./77. Škola je po prvi put dobila stalnog knjižničara.

Prema izvještaju na kraju školske godine u Školi je bilo ukupno 95 radnika: direktor, 2 kućna majstora, blagajnik, 30 nastavnika razredne nastave, 42 nastavnika predmetne nastave, pomoćnik direktora, podvornik, tajnik, pedagog, 14 čistačica i knjižničar.

Kriterij ocjenjivanja u to je vrijeme bio dosta blag, posebno za učenike iz socijalno ugroženih obitelji, kao i u slučajevima gdje je razredno vijeće odlučilo da učenik nije

³⁷ Riječ je o današnjoj zgradi Rektorata Sveučilišta u Zadru, zgradi koja se nalazi s druge strane Ulice Mihovila Pavlinovića tik do gradske rive (Obale kralja Petra Krešimira IV) koja s otokom Ugljanom omeđuje zadarski morski kanal.

³⁸ Godišnji plan i program rada za školsku god. 1976./77., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

kriv za (ne)uspjeh, nego druge okolnosti radi kojih učenici ne postižu uspjeh primjeren psihofizičkim sposobnostima. Posebno blag kriterij primjenjivan je za one učenike koji bi po drugi put uzastopno trebali ponavljati isti razred. U velikom broju ovakvih slučajeva dodatno se koristio intenzivniji pedagoški rad u obliku dopunske nastave tijekom školske godine, produžne nastave i komisijskog ispita.

Kako školske godine 1977./78. matična škola ima cijelu zgradu samo za sebe (škola Centar je potpuno preselila na Stanove 17. veljače 1977.).³⁹ Osnovna škola napokon je imala sasvim dovoljno prostora za sve odgojno-obrazovne aktivnosti. Matična je zgrada imala 18 učionica u prizemlju, na prvom i drugom katu i 4 polupodrumske učionice, od kojih su dvije služile za tehnički odgoj, a dvije raznim namjenama. Sve učionice su velike, prozirane i uredne. U prizemlju je gimnastička dvorana (koja je trebala renoviranje), praktikum za domaćinstvo i prostorije kulturno-umjetničkog društva. Na prvom katu su kabinet-spremište za kemiju i biologiju, arhiv, ured direktora, zbornica, čajna kuhinja i garderoba. Na drugom katu su kabinet-spremište za fiziku i matematiku, kabinet-spremište za povijest i zemljopis, knjižnica i čitaonica te ured tajnika i računovodstvo. Učenička knjižnica brojila je 3.258 a nastavnička 1.365 knjiga, što je prilično siromašan fond s obzirom na broj učenika i nastavnika.

Niža odjeljenja radila su u *staroj gimnaziji*, a viša u matičnoj zgradi u dvije smjene. Jedna smjena bila je za sva odjeljenja neparnih razreda (I., III., V. i VII.), a druga za sva odjeljenja parnih (II., IV., VI. i VIII.). Bilo je 28 viših i 27 nižih odjeljenja, svaki razred je imao po 7 odjeljenja, osim I. koji ih je imao 6. Matična škola zajedno s područnima imala je 1.847 učenika (od toga 47 učenika – putnika) sa srednjim uspjehom 4,32 na kraju godine. U školi je tada zaposleno 94 radnika. Djeca su većinom dolazila iz situiranih obitelji, mada je manji broj učenika imao izrazito loše socijalno stanje.

Školske godine 1978./79. rekonstruirana je matična zgrada zajedno s popravcima i radovima na centralnom grijanju. Planiran je prestanak korištenja zgrade *stare gimnazije* jer „ne odgovara osnovnim pedagoškim i higijenskim zahtjevima škole“⁴⁰.

4.4. Petodnevni radni tjedan

Školske godine 1979./80., kao i svih prethodnih godina, tjedan je imao šest radnih dana. Od 3. prosinca 1979. uveden je petodnevni radni tjedan, a subotom su se organizirale razne sportske, zabavne i rekreacijske aktivnosti. Za te aktivnosti svake je subote angažirana 1/4 djelatnika. Suglasnost za petodnevni radni tjedan izdao je Zavod za prosvjetno-pedagošku službu Zajednica općina Split svojim rješenjem br. 1059/1-1979.

Od 1971./72. do početka školske godine 1979./80. u matičnoj se školi učio engleski jezik u svim odjeljenjima od V. do VIII. razreda. Početkom te godine u IV. razred uvedeno je učenje stranog jezika i to engleskog u tri odjeljenja, francuskog u dva odjeljenja i ruskog u dva odjeljenja. Međutim, roditelji nisu bili zadovoljni uvođenjem francuskog i ruskog jezika, nego su željeli da njihova djeca uče engleski. Protivljenje roditelja bilo je toliko snažno da su najavili pokretanje postupka pred Ustavnim sudom.

³⁹ Osnovna škola Centar preselila je s Poluotoka u gradsku četvrt Stanovi. Dobila je novo ime – Bratstvo i jedinstvo, a od 1991. godine nosi ime: Osnovna škola Stanovi, Ljetopis Osnovne škole Stanovi.

⁴⁰ Godišnji plan i program rada za školsku godinu 1978./79., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

Slučaj je riješen tako da je u IV. razrede uvedeno fakultativno učenje engleskog u sva odjeljenja koja kao obavezan uče ruski ili francuski jezik, što je dodatno opteretilo učenike i povećalo troškove financiranja stranih jezika u školi, ali je omogućilo održavanje predviđenog nastavnog plana i programa uz zadovoljenje roditeljskih želja.

Nastava i ostali oblici odgojno-obrazovnog rada održavali su se i dalje u dvjema zgradama s obiju strana tadašnje Ulice Borisa Kidriča (kućni br. 1 i 2) u dvije smjene i s dvjema područnim školama koje rade samo u jutarnjoj smjeni. Produženog boravka učenika u školi nije bilo, kao ni kuhinje. Tijekom godine investirano je 10 milijuna dinara u opremu i nastavna sredstva.

Školske godine 1981./82. u Školi je bilo 29 nižih odjeljenja s 871 učenikom i 28 viših odjeljenja s 915 učenika (ukupno 1.786 učenika i 95 radnika u 57 odjeljenja)⁴¹. Školske godine 1982./83. područna škola u Kožinu povećala se za jedno odjeljenje. U prosjeku je cijela škola imala 30,1 učenika po odjeljenju. U matičnoj školi dograđeno je pet novih kabineta, i dalje bez školske kuhinje. Fond učeničke knjižnice tada je imao 7.840, a nastavničke 1.817 djela. Uveden je strani jezik u IV. razrede, od IV. do VII. učio se francuski, ruski ili engleski jezik, a u VIII. razredu samo engleski.

U knjizi zapisnika Nastavničkog vijeća dana 11. studenoga 1983. navodi se da „slijedeći ponedjeljak“ sva odjeljenja počinju raditi u adaptiranoj matičnoj zgradi. Preseljenjem nižih odjeljenja iz *stare gimnazije* u matičnu zgradu ponovno je uveden šestodnevni radni tjedan s radom u tri smjene. To stanje trajalo je u Školi do početka Domovinskog rata. Te iste školske godine uveden je novi način opisnog ocjenjivanja⁴². Na kraju prvog polugodišta u školi je bilo 58 odjeljenja s 1.693 učenika.

Dana 9. svibnja 1986. na sastanku Zbora radnika planirala se dogradnja škole iz sredstava Samoupravnog interesne zajednice (SIZ) odgoja i obrazovanja i dijelom iz naknade za školsku zgradu u ulici Borisa Kidriča 1 (*stare gimnazije*) koja je napuštena zbog dotrajalosti. Planirano je da dio te zgrade preuzme tadašnji Filozofski fakultet, dio je namijenjen Prosvjetno-pedagoškoj službi, a dio zajedničkim prostorijama svih prosvjetnih radnika. Školi je u zamjenu bila obećana nova dvorana za tjelesni odgoj i izgradnja trećeg kata, ali se to nikad nije realiziralo. Godine 1986. Škola je predložena za vježbaonicu Filozofskog fakulteta, u početku samo za razrednu nastavu, a kasnije i za predmetnu⁴³.

Pavica Ciglar obavljala je upraviteljsku dužnost od 10. studenoga 1983. do 20. svibnja 1996. godine, kada dolazi Milan Marasović koji je na toj dužnosti i danas.

Sredinom osamdesetih godina organizirana je „Škola u prirodi“ na otoku Školjiću. Za te namjene djelatnici škole u suradnji sa Savezom pionira i zadarskom Prosvjetno-pedagoškom službom uredili su otok. Tada je to bila prva i jedina škola u Dalmaciji koja je provodila takav oblik nastave. Radi toga su u cjelodnevne radne posjete dolazili svi savjetnici za razrednu nastavu iz Dalmacije, čak i studenti učiteljske škole iz Ro-

⁴¹ Godišnji plan i program rada za školsku godinu 1981./82., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁴² Zapisnik Zbora radnika na dan 22. veljače 1985. godine, Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁴³ Prema riječima Pavice Ciglar, škola je bila vježbaonica Filozofskog fakulteta još za vrijeme direktorskog rada Veljka Maštruka. Međutim, suradnja s Fakultetom službeno je registrirana kada je mjesto direktorice preuzela Pavica Ciglar.

mansa u Francuskoj s kojom je škola njegovala učeničku obiteljsku razmjenu, kao i s Belišćem⁴⁴.

Opća javna i kulturna djelatnost Škole sastojala se u to vrijeme od partnerskog rada s roditeljima i širom društvenom zajednicom⁴⁵: suradnje s roditeljima (tjedno informiranje roditelja, roditeljski sastanci po potrebi, a najmanje četiri puta godišnje, svečani roditeljski sastanci, predavanja za roditelje kao i povremeni zajednički sastanci s roditeljima i učenicima, sastanci Zajednice doma i škole dva puta godišnje i zajedničke svečanosti povodom značajnih praznika), organiziranje javnih priredbi i nastupa (za Dan Republike, Dan dječje radosti, Dan žena, Dan mladosti, Dan škole i Praznik rada), suradnja s društveno-političkim organizacijama i društvima („Naša djeca“, DTO „Partizan“, Omladinskim domom, Savezom pionira, Općinskim komitetom, Savezom socijalističke omladine, Savezom izviđača, Crvenim križem, SIZ-om za neposrednu dječju zaštitu, SIZ-om za odgoj i osnovno obrazovanje, SIZ-om za zapošljavanje, SIZ-om za socijalnu zaštitu, Dječjim vrtićem Radost, Kino poduzećem, muzejima, galerijama, Domom Jugoslavenske narodne armije i Prosvjetno-pedagoškom službom).

5. Škola za vrijeme i nakon Domovinskog rata

Dopisom Ministarstva prosvjete i kulture Republike Hrvatske (ur. broj: 932-02/9-91-02) od 20. lipnja 1991. svim općinskim tijelima nadležnim za školstvo u Republici Hrvatskoj dostavljene su upute za uvođenje vjeronauka kao izbornog nastavnog predmeta (dva sata tjedno) u osnovne i srednje škole, počevši od školske godine 1991./92 jedan sat vjeronauka tjedno.

Osnovna škola Petra Preradovića tada je radila u tri smjene. Za vrijeme Domovinskog rata, tijekom najjačeg bombardiranja Grada, Škola je radila gotovo dnevno prilagođavajući raspored procjeni opasnosti od ratnih djelovanja. U čestim trenucima uzbune učenici i nastavnici skrivali su se u podrumu, a kada učenici nisu mogli dolaziti na nastavu učitelji su održavali radio-nastavu. Kriteriji ispitivanja i ocjenjivanja prilagođavali su se nastavnim prilikama. Nasuprot tadašnjoj brizi koliko će ratne neprilike izazvati praznine u znanju učenika „nikada nismo imali takvu disciplinu i rad kao u tim vremenima. Djeca nisu bila obvezna dolaziti na nastavu, ali su dolazila kad god bi mogla. Kod nas su polagali predmetne i razredne ispite i učenici iz drugih škola kad bi se zatekli u Zadru. Učitelji škole izuzetno su ponosni da su sva djeca koja su došla na naše područje bila obuhvaćena konzultativnom nastavom i završila razred. Konzultativna nastava održavala se do vojno-redarstvene akcije Oluja 1995. godine“⁴⁶.

Školske godine 1993./94. matična škola imala je 46 odjeljenja s 1.104 učenika, od čega je 22 odjeljenja razredne nastave s 502 učenika i 24 odjeljenja predmetne nastave

⁴⁴ Prema riječima tadašnje direktorice Pavice Ciglar.

⁴⁵ Plan i program odgojnog djelovanja škole, rujna, 1985., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁴⁶ Prema riječima tadašnje direktorice Pavice Ciglar.

sa 602 učenika u tri smjene⁴⁷. U matičnoj školi radilo je u tri smjene ukupno 64 nastavnika i 4 stručna suradnika.

Dana 28. veljače 1995. matičnu školu je pohađalo 137 učenika – prognanika. Tijekom rata kroz Školu je prošlo više od 450 učenika – prognanika i 29 djelatnika iz gradova i sela Hrvatske. Nakon završetka rata oni su se vratili u svoja mjesta i u svoje ponovno otvorene škole.

Školske godine 1996./97. matična škola imala je 41 odjeljenje (20 razredne i 21 predmetne nastave) s 1.112 učenika. Područna škola u Kožinu imala je 6 odjeljenja sa 69 učenika, područna škola Petrčane 2 odjeljenja s 25 učenika, dok su područna škola Punta Skala s 3 odjeljenja i 50 učenika te područna škola Pinija s 2 kombinirana odjeljenja i 27 učenika bile namijenjene učenicima – prognanicima. Sveukupno, matična zajedno s pripadajućim područnim školama objedinjenim u Osnovnoj školi Petra Preradovića imala je 54 odjeljenja s 1.283 učenika od kojih je 29 odjeljenja razredne nastave i 25 odjeljenja predmetne nastave⁴⁸.

U matičnoj školi nastava se održava u tri smjene. Površina školskog prostora iznosila je 4.865 m². U područnim školama nastava se održava u dvije, a u Punta Skali samo u jutarnjoj smjeni. Sve zgrade trebale su veću ili manju adaptaciju. Na matičnoj zgradi prokišnjavao je ravni krov, a zgrade u Kožinu i Petrčanima u više su navrata adaptirane, mada njihovo stanje još uvijek nije bilo zadovoljavajuće. U Petrčanima se nastava odvija u dvije smjene na tri lokacije: u zgradi područne škole Petrčane, i u turističkim naseljima „Punta Skala“ i „Pinija“. Učenici u Kožinu imaju školski vrt koji uređuju zajedno sa svojim učiteljima, a Petrčane nema školskog okoliša. U cjelokupnoj Školi ima 90 stalno zaposlenih djelatnika, od toga jedan u svojstvu učitelja prognanika iz Osnovne škole Smilčić, dva učitelja iz Osnovne škole Zemunik i Osnovne škole Poličnik te dva volontera. Te školske godine uveden je i drugi strani jezik od IV. do VIII. razreda (talijanski, njemački ili francuski) te rano učenje engleskog od I. do III. razreda. Školu je pohađalo 36 djece s teškoćama u razvoju.

Tablica 1. *Zaposleni djelatnici u Školi školske godine 1996./97.*⁴⁹

VRSTA DJELATNIKA	BROJ
učitelja razredne nastave	29
učitelja predmetne nastave	43
stručnih suradnika	5
ostalih djelatnika	18
volontera	3
UKUPNO	98

⁴⁷ Statistički list za redovne osnovne škole, podaci o kraju školske godine za matičnu školu, Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁴⁸ Izvještaj na kraju školske godine 1996./97., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

⁴⁹ Godišnji plan i program rada za školsku godinu 1996./97., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

Matičnu školu pohađali su učenici iz najužeg centra Grada – Poluotoka, te učenici koji su stanovali na gradskom prostoru uz more od Kolovara preko Relje do marine „Tankercomerc“. Matična škola imala je 1.109 učenika u 41 odjeljenju (područnih odjeljenja bilo je 11). Postojale su specijalizirane učionice glazbene, tehničke i likovne kulture, kemije, stranih jezika, biologije i fizike. Zgrada je imala 23 učionice i 10 kabineta. Dvorana za tjelesnu kulturu je ukupne površine 180 m². U planu je izgradnja nove školske dvorane. Kako nema vanjskog igrališta, sportske aktivnosti su se odvijale na terenima izvan školskog prostora. Od ove godine ponovno je organizira prehrana učenika. Čajna kuhinja imala je 30 m².

U izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima Škola je bila zastupljena na različitim područjima: literarna, recitatorska, dramska i likovna sekcija, zbor, folklor, ritmika, knjižničari, glagoljaška sekcija, orkestar, školski sportski klub, nogomet, košarka, odbojka, šah, foto-sekcija i modelari. Za izbornu nastavu učenici su imali: vjeronauk, njemački, talijanski i francuski jezik, informatiku i graditeljstvo. Velik broj učenika sudjelovao je na gradskim manifestacijama posvećenim Karnevalu i Danima kruha. U školi se tradicionalno održava gradsko i županijsko natjecanje iz matematike i tehničkog stvaralaštva, pri čemu su mnogi učenici dospjeli do regionalnog i državnog natjecanja.

Od početka školske godine 1999./2000. škola prognanika više ne radi. Matična škola i dalje ima 41 odjeljenje od kojih je 8 područnih odjeljenja.

Tablica 2. Broj odjeljenja i učenika Škole u školskoj godini 1999./2000.⁵⁰

ŠKOLA	ODJELJENJA	UČENIKA
Matična škola	41	1.041
PŠ Kožino	6	63
PŠ Petrčane	2	36
I.-IV.	24	546
V.-VIII.	25	594
I.-VIII.	49	1.140

6. Škola pred novim izazovima na početku novog milenija

Školske godine 2001./02. Škola ima 95 djelatnika: 24 učitelja i 46 nastavnika predmetne nastave. Škola posjeduje 12 računala; fond učeničke knjižnice je 8.123, a nastavničke 860 djela. Te godine matičnu školu pohađa 21 učenik po prilagođenom ili individualiziranom nastavnom programu.

Nastava u matičnoj zgradi odvija se u dvije smjene, a u Školi volontira 8 učitelja. U Kožinu se nastava odvija u dvije, a u Petrčanima u jednoj smjeni. U Kožinu se od I. do VIII. razreda uči engleski, a od V. do VIII. talijanski jezik. U Petrčanima se uči

⁵⁰ Godišnji plan i program za 1999./2000. školsku god., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

engleski, a u matičnoj školi od I. do VIII. engleski, od III. do VIII. francuski i od IV. do VIII. njemački i talijanski jezik.

Školske godine 2002./03. jedan je učitelj razredne nastave manje, a učenički i nastavnički knjižni fond povećan je za 117 djela. Škola ima specijalizirane učionice iz glazbene, tehničke i likovne kulture, kemije, biologije, fizike i stranih jezika. Matična zgrada ima 23 učionice (od toga 10 kabineta), Kožino tri klasične učionice, a Petrčane dvije klasične učionice. Od izbornih predmeta učenici pohađaju: informatiku, vjeronauk, francuski, talijanski, njemački i rano učenje engleskog jezika. Dopunska nastava se organizira iz matematike, fizike, zemljopisa, hrvatskog i engleskog jezika. Dodatni rad postoji iz hrvatskog i engleskog jezika, likovne kulture, matematike, fizike, biologije, prirode, kemije, zemljopisa i povijesti.

Školske godine 2003./04. u školi djeluju sljedeće sekcije: recitatorska, dramska, folklorna, ritmička, likovna, lutkarska, modelarska i knjižničarska te zbor, a od sportskih aktivnosti nogomet, odbojka, košarka i šah.

Moderni način života i rada stvara nove potrebe, kao što je produženi boravak djece u školi. Pedagoški gledajući, produženi boravak u osnovnoj školi omogućuje intenzivniji odgoj i obrazovanje. Tako se uz nastavne i školske aktivnosti organizira dio slobodnog vremena učenika. Kontinuirano smanjenje broja učenika u Školi u posljednjim godinama radi postupnog iseljavanja stanovnika s Poluotoka radi njegova preraćanja u sve snažnije upravno, gospodarsko i administrativno sjedište Grada i Županije oslobađa školski prostor i nastavnike za nove načine pedagoškog djelovanja primjerene suvremenim prilikama. Školske godine 2005./06. u Osnovnoj školi Petra Preradovića pripremljen je prostor za rad s učenicima u produženom boravku⁵¹. Riječ je o prvoj osnovnoj školi u Zadru koja je uvela produženi boravak. Nastava za učenike u produženom boravku ostaje identična ostalim učenicima, ali je izvanastavni rad s učenicima nadopunjen prehranom, slobodnim vremenom s izborom različitih aktivnosti i sadržaja koji su povezani s boravkom na svježem zraku, igralištu ili parku te učenjem uz pomoć za to odabranih kompetentnih nastavnika iz Škole. U organiziranom samostalnom radu učenici pod nadzorom nastavnika izrađuju i domaće zadaće i provode istraživačke projekte.

7. Zaključak

Osnovna škola Petra Preradovića među prvim je školama pokrenutim u Zadru nakon Drugoga svjetskog rata. Monumentalnošću svoga prostora te osobito odgojno-obrazovnim radom i uspjehom svojih učenika i nastavnika preko šezdeset godina uživa ugled uzorne osnovnoškolske ustanove.

Škola se istakla u brojnim kulturnim, javnim i sportskim događanjima. U svojoj prošlosti bila je domaćin izuzetno velikog broja kulturnih manifestacija, posjećivali su je istaknuti umjetnici, sportaši, znanstvenici i drugi uglednici, organizirala je različite izlete i ekskurzije. Uz redoviti odgojno-obrazovni rad istakla se velikim brojem slobod-

⁵¹ Godišnji plan i program rada za školsku godinu 2005./06., Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića.

nih aktivnosti i sudjelovanjem na mnogobrojnim natjecanjima na kojima je ostvarila zapažene rezultate, primala nagrade i priznanja. Razvila je suradnju i trajna prijateljstva, izgradila osobni, nacionalni i stvaralački identitet.

Visoka razina odgojno-obrazovnog rada s naglašenom inovativnošću, plodna suradnja s drugim školama u zemlji i inozemstvu uz partnersko korištenje pedagoških savjetnika i prosvjetnih institucija u Gradu, regiji i Republici Hrvatskoj potvrđuju mnogobrojna priznanja koja je Škola primila do sada. Među njima se posebno ističu ona radnog karaktera: izbor za eksperimentalnu školu kao i suradnja s Filozofskim fakultetom u Zadru te potom Sveučilištem u Zadru za koje je već više desetljeća vježbaonica, tj. središte praktičnog osposobljavanja nastavnika velikog broja studijskih smjerova.

Unatoč velikom broju problema s kojim se susretala, Osnovna škola Petra Preradovića ostat će zapažena tijekom povijesti prije svega po rezultatima koje je postizala sa svojim učenicima. Njenoj afirmaciji najviše pridonose zapaženi rezultati njenih učenika među kojima su danas mnogobrojni uspješni profesori, liječnici, ekonomisti, doktori znanosti i drugi.

Velik je problem Škole opadanje broja učenika s kojim je danas suočena, što je uzrokovano odlaskom (posebice mladih) obitelji u nove stambene četvrti Zadra radi prerastanja središta Zadra u poslovnu zonu. Kako bi se škola održala u tim okolnostima, trebat će uložiti dodatan kreativan napor i ponuditi nove pedagoške programe. To je započelo s produženim boravkom i primjenom Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda uvođenjem škole po mjeri učenika, rasterećenjem učenika uklanjanjem suvišnih sadržaja, poučavanjem temeljenim na istraživačkoj nastavi, jačanjem odgojne uloge škole, većom suradnjom škole i lokalne zajednice, terenskom nastavom i školom u prirodi. Jednom riječju, dodatnim podizanjem pedagoškog standarda i kvalitete rada s učenicima. Osnovna škola Petra Preradovića u Zadru za to ima dobre kadrovske, prostorne i materijalne preduvjete te bogato iskustvo.

IZVORI

1. Arhiv Osnovne škole Petra Preradovića
2. Genio Civile, kategorija XXIII, kutije 161, 162 i 163, Državni arhiv u Zadru
3. Građa Osnovne škole P. Preradovića, kutije 1, 2, 3, 4, 5 i 6, Državni arhiv u Zadru

LITERATURA

1. Bakotić, P.: *Stara i nova škola*, Pedagoški centar Split, 1958.
2. *Hrvatski biografski leksikon*, knj. 2, JLZ „Miroslav Krleža“, Zagreb, 1989.
3. *Ilirski preparandij u Urbanasima, spomen-knjiga 1866-1996*, Gimnazija Jurja Barakovića u Zadru, Zadar, 1997.
4. Ivoš Nikšić, E. i Radeka, I. *Zadar i Padova: Gradovi prijatelji i središta znanja*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 2007.
5. Maštrović, A.: Stanje i perspektive školstva u kotaru Zadar, u: *Učiteljska škola Zadar 1866-1956*, str. 157-160.

6. Maštrović, Lj.: Povijesni pregled školstva u Zadru, *Zbornik o Zadru*, Zagreb, 1964.
7. Mioč, J.: *Savremeniji oblici rada u nastavi početnog čitanja*, Beograd, Savremena škola, 1960.
8. *Učiteljska škola Zadar 1866-1956*, Zadar, 1956.
9. Vajnaht, E.: *Naš put: Priručnik za nastavu hrvatskosrpskog jezika u 1. razredu osnovne škole*, Školska knjiga, Zagreb, 1970.
10. Veršić, M.: *Osmogodišnje i osnovne škole*, Zbornik Zadar 1944-54, str. 158-165.
11. Zaninović, M.: *Kulturno-prosvjetna djelatnost u Dalmaciji za vrijeme NOB-a (1941.-1945.)*
12. Zaninović, M.: *O školstvu u Zadru i njegovu kraju*, Narodni list, Zadar, 1979.
13. Zaninović, M.: Školstvo i prosvjeta na anektiranom području Dalmacije pod Italijom od 1941.do 1943. godine, *Radovi: Razdio filozofije, psihologije, sociologije i pedagogije*, sv. 3, Filozofski fakultet Zadar, 1986./87.
14. Zaninović, M.: Školstvo u Zadru i njegovoj regije od 1944.-1975. godine, *Zadarska revija*, br. 5-6, Zadar, 1976.

INTERNETSKA IZDANJA

1. Conte Antonio Cippico: Zara, Dalmazia, 20 marzo 1877 - Roma 18 gennaio 1935, <http://digilander.libero.it/arupinum/cippico.html>, 2006.
2. Osnovno obrazovanje, <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2197>, 2006.
3. Osnovna škola Stanovi, http://www.geocities.com/os_stanovi/, 2007.
4. Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, <http://www.os-skbenje-zd.skole.hr/>, 2007.

Igor Radeka, Zadar

Margita Gurdulić, Zadar

(Summary)

THE HISTORY OF PETAR PRERADOVIĆ PRIMARY SCHOOL IN ZADAR

Petar Preradović Primary School is among the first schools that were founded in Zadar after the Second World War. Because of its grandiose space and especially due to its educational work and the success its pupils and teachers have been achieving for over sixty years, the school enjoys the reputation of an exemplary primary school institution.

The school established a reputation for participating in numerous cultural, public and sports events. In the past, the school was the host of an exceptionally large number of cultural events, was visited by prominent artists, sportsmen, scientists and other distinguished persons, it organized different trips and excursions. Beside its regular educational work, the school attained a reputation due to its many extracurricular activities and its participation on numerous competitions where it has realized notable results,

won awards and recognitions. It has developed cooperation and permanent friendships and built a personal, national and creative identity.

A high level of educational work with emphasized innovativeness, a constructive cooperation with other schools in the country and abroad with mutual use of pedagogical advisors and educational institutions in the City, region and the Republic of Croatia have been acknowledged by many awards that the school has received so far. Among the ones that particularly stand out are those related to work: the school was chosen as an experimental school and it cooperated with the Faculty of Philosophy in Zadar and the University of Zadar that has been using it as laboratory school for several decades now, i.e. as the center of practical training for teachers from a large number of study courses.

In spite of a large number of problems it has encountered, Petar Preradović Primary School will remain distinguished mostly because of the results it achieved with its pupils. The exceptional results of its pupils, many of whom are today known as successful professors, doctors, economists, doctors of science, etc., have contributed to its reputation.

Nowadays, the School is facing a big problem regarding the decrease in the number of pupils, which is caused by families moving to new residential districts of Zadar because the center of Zadar is turning into a business zone. The school will need to make additional creative effort and offer new pedagogical programmes. This started with the prolonged stay and the implementation of Croatian National Educational Standard by introducing the school tailored to pupil's needs, by unburdening the pupils by removing redundant contents, by investigative case-based learning approach, by strengthening the educational role of school, by bigger cooperation between the school and local community, field teaching and education in nature. In one word, by additionally increasing the pedagogical standard and the quality of working with pupils. Petar Preradović Primary School has good prerequisites to achieve all this because of its personnel, space and material as well as rich experience.

Key words: Petar Preradović Primary School (Zadar)

primary education, history of education, Zadar, 1945/2006